

Nikola Šimić Tonin

RAMA U KNJIŽEVNOME STVARALAŠTVU RAJKA GLIBE

Uramljen u Rami

Nemoguće je ne ponijeti tragove rodnoga kraja u sebi. Znam da kraj koji Rajko Glibo nosi u sebi uistinu ne postoji više, ali ga on svejedno ljubomorno čuva onakvim. Po brjegovima i dolima rasute kućice daleko jedne od drugih, za u dovik, za u nečuj, gluho i daleko...sačuvane zasebnosti filozofije življenja. Rajko Glibo cijeli život piše jednu knjigu, čiji mu naslov neizmjereno znači, *Mudrost Rame...Rama...ni...Bosna...ni...Hercegovina...već...ono...,I* između Bosne i Hercegovine, na pola puta od jedne i od druge, ili sama između njih dvije...Kraljestvo Rame... Danas je možda Rama na korak hoda bliža Hercegovini, Mostaru, *Hercegovačkome Dubrovniku* (D.Horvatić), pritužena onim *Bosanskim* u sebi... *Pišući svojedobno, prije gotovo deset godina, o hrvatskoj književnosti u Rami i o Rami u hrvatskoj književnosti, prozborio sam i o pučkom stvaralaštvu, i o*

baroknim propovjednicima, kao što je fra Jeronim Filipović, i o piscima XIX. i XX. Stoljeća poput Jukića, Vladića, te Nazora, zatim o Aralici i Tenžeri (koji je slučajno rođen u Prozoru), ali nisam mogao navesti nijedno današnje književno ime koje djeluje u Rami. Kada bih danas pisao takav članak ili esej, nedvojbeno bih spomenuo ime Rajka Glibe, autora koji se posljednjih godina afirmirao kao znanstvenik, publicist i pjesnik(1)... „Ja sam onaj koji jesam“ čista prisutnost, tu među vama, proživjevši sve ono što i vi, ali goreći brže, neracionalnije, bez plaćanja teških poreza konfora...(Veselko Tenžera)...Mala Rama, otvorena, golema hrvatska rana, krvari... Istinski uramljen u toj i takvoj Rami, koliko su Bog i Bosna na njegovoj strani!? (2) Stigmatiziran rođenjem, umjesto križem na čelu, krštenim znakom, slovom U u anatomiji mržnje ustrojene i ustrojavane uz neka druga slova stoljećima, ideologijom zavade vladanja, stvaranjem predstavnika državne nacije i vjere...biljegom usuda, pogledom progona, retorikom odstrjela, slijedom fratarskoga uzusa još od *turskoga vakta*...predio slikan teško prohodnim planinama. Okvir Rame zatvara Čvrsnica i Vran i daju crtu zatvorenosti ramskome čovjeku. Dolinom Neretve i Rame blagost se u kriku galeba čuti, preko Raduše i Makljena, grezost bosanske silnosti, gorštačke isključivosti, materijal u sazidi čovjeka ovoga kraja...Zamjetna je neobičnost u govoru *Ramaca*, pomoćni glagol: *biti: ja bih, ti bi, on bi, a množina: mi bi, vi bi, oni bi*, u njih je *bi*, za sva lica *aorista*... Mudrost ramskog čovjeka koji je na usmeno-književnoj tradiciji i kršćanskom odgoju i svjetonazoru u suživotu s drugom kulturom, uspio sačuvati i formirati svoj iskon, svoju baštinu, jak, snažan i otporan sa sviješću za svoje...Zato čudi - ne čudi više od dvjesto svećenika, časnih sestara i bogoslova rođenih u Rami, pa i živi blaženik provincial Bosne Srebrne fra Mijo Džolan...Usjek kroz koji se ulazi sa juga u samu varoš i danas je, pored proširenja, toliko uzak, da se grad tek vidi kada se taj usjek prođe, *kroz prozor*...sa vijencima sela kotlinom oko

vještačkoga jezera, trodione Rame, slijednice *bosanskoga tronošca* (I.Andrić) sa *starinicima* i inima... *Hod kroz nedohod...Slutnjak* je (Rajko) iznjedren iz prostora poezije, zrcala kulture. Kućani, Maglice, Podbor, Družinovići, Šlimac, Jaklići, Varvara, Orašac, Meopotočje, Parcani, Heljdovi, Tošćanica, Doščica, Homatlije, Šćipe, Here, Kute, Dobroša, Duge, Zahum, Konjdolac, Proslap, Šerovina, Mluša, Grevići, Ustirama, Tošćanica, Hudutsko, Lizoperci, Čelice, Ljubunci, Ploča, Rumboci, Ometala, Gmići, Donja Vast, Ripci, Lug, Gračac, Šćit, Uzdol...koliko poetike u nazivlju sela, jezičnih zvukovnica. Zamjetnost posebnosti novoskovanih riječi pjesnika Rajka Glibe neosporno dolazi s ovoga pojila, riječi, čari svjetloslovnoga snopa glasovlja Rame razlomnice svjetova, drugamo nesličnosti ni s kim, sama sebi dvojnjak, pjesnikovo staro/novo neiznošeno riječi ruho... Apologija je i kadenca odlaska u neponovljivosti (Rajka) smisaonost bliskosti u kontnuitetu s mudrostima Rame. Pjesničke obnovljivosti, proniknuća i nadržastanje vanjštine životne grezosti, Geteovski vapaj za svjetlosti, prije nego se ugase svjetla večerja sjećanja: *Legende u zrcalu znanosti, Ramska kraljica, Momak s opuha, Turčinova jabuka, Jukića cure, Kopčić oko Dunava, Mijina glavica, Mučka pogibija Mijata Tomića, Marina pećina, Mašeta, Borak, Kasunbeg Kopčić, Begovi Kopčići, Bešička.*(3)Omagljen obzor, dozivan i zapisivan, rascijepljenim čovjekom, u *beskućnikovoj kući*, kući pjesnika, sakupljanjem povjesnih ostataka, do cvata čuđenja oljuđivanja, sjećom dilema, ljudske stamenosti... Džinovskoga konusa, prozorski je potok provrtio točno u sredinu, čulnog zanosa, u kraju gdje se nikada razviti nije moglo veće gradsko mjesto, odvojenoga puta, koji izlazi na *mejnik*, nisko razvođe, između Vrbasa i Rame, od početka svih stvari, žive su pjesničke spone, zvjezdonoše, roditi se u ovome kraju a ne biti pjesnik, častitelj pjesmom...nepodobnjak u čarima pjesničke ordinacije, samosvojnjak, spram kontraglasova čardaka i na nebu i na zemlji, ljudskoputih kameleona...Povijesne

naplavine Rame daju pisanju tegotan tonalit, narodno mu je pjesnički predak, pjesma zreo plod, tjelesnosti riječi, slikovna ogrlica riječi, mimohodi mašte u pjesmi, noćnih počinaka sa smrću... Književnost Rajka Glibe, književnost je s ključem, ključevi su u *Zrncima ramskoga sunc*, mudrost Rame i u jednom i u drugom... Svjestan svoga koda, radi svjesno što osjeća...Andrić je za njega smjernica držanja, oslonac franjevački pisci, zdenci čiste bosanske duše, čuvatelji naroda od odnarođivanja... Recidivi se vuku iz sustavnih napadaja Rame, verbalni, izravni i ini...i u ravnodušnosti svjetova, spram ove trpnje, slikovne i pojmovne, čulne ili predajne... Nutarnje stvaralačko bogastvo, izramljeno je iz Rame, povezano umjećem gradbe stihova, rađanjem znakovlja, valovima slobodnoga stiha, u ram domovinskoga uskrsnuća, usustavljajući se poetskom oblikovnosti, zašto ne reći zasadama i mudrostima Rame, u kojoj se krije ključ sklada, ali i *tercine nespokoja*, sonetni *lirskokazi* njegovoga stoljeća i njega, spram zviždaljke vremena, što zvuk crpi s Prozorske *Sahat-kule*, *moć nemoćnika*...

Zrnca Ramskoga Sunca

Obnavljanjem mitskoga, *bez da se zagrebe* u realne osnove, pisci se *grdno zavaravaju* zakonitostima romansiranja, jer prvo mora biti percepcija pisanja, odlika književnoga jezika, kao vodilja stvaranja, zakonitost proznoga štiva, glava, trup, rep... Slijedom traga muzejske građe rasute po arhivima, književno je rastao i penjao se Rajko Glibo, pozvan napraviti nešto, zatečen spoznajom da selo Uzarići kod Širokog Brijega ima više fakultetski obrazovanih ljudi nego li cijela općina Rama... Zloguki prorok ne valja biti, Rami neće pomoći nitko, dok sami prema kulturi širom ne otvore vrata, bez nauka obojena i opolitičena usprkos *šarenih vremena, vremena brzih doktora...* Vrijeme nikada nije bilo naklonjeno Ramljacima i Rami...Postoje samo dvije liste za Ramu, lista graditelja Rame, i lista razgraditelja Rame. Davnašnji je izlazak u prostor Rame Rajka Glibe, funkcionalnošću umjetnosti, kemijom umjetničkoga življenja nasuprot utamničenja životnih vrijednosti...

O Rami se piše malo, povjesničari je izbjegavaju, *brzi doktori uglavnom nemaju živaca*, za studiozan rad...Četiri istovjetna toponima s ramskim, u Izraelu, Rama i Ramajana slučajnost ili...udomljavanje isluženih rimskih legionara u Rami...i.t.d...*Nema mjesta na cijelome južnoslavenskome prostoru, da ga Turci i Bošnjaci, mrže kao što mrže Ramu, zato što su golemi turski gubici nastali tijekom turskoga pokoravanja toga kraja...*i još jedna povjesnica iz pera Rajka Glibe; *Ramljani odlučni do zadnjega braniti Ramu u pomoć pozivaju Stjepana Kosaču, on dolazi nabusit, i u ime očuvanja od Turaka, otuđuje blago povijesne Rame, a Ramljake ostavlja na milost i nemilost Osmanlija.*(4) Da ne bi ostala neispričana i riječju *starinika Ramca*, Rama se pobrinula sama iznjedrivši *Ramske legende*,

knjige koja neosporno zakiva za književno nebo ime Rajka Glibe, a iza te knjige po drugim krajevima javljaju se knjigopisne legende: *Zagrebačke legende...i...* Za ponorne dubine vezivnih niti, srednjovjekovne, povjesne zamagljenosti; *Intigratni nomen, Rex Ramae*, zemljopisnoga mozaika, s povijesnim natuknicama, misaonim dokučnicama, *Rame kao Ramajane*, podcrtanost istraživačkom spoznajom, do tragova mistike, i povjesne Rame, *Ramskih hrvatskih toponima, Ramskih stećaka, Ramskih hrvatskih prezimena, Ramske dopjevnice* su stabla zavičaja. Pjesnik mu/joj daje: oči slobode, Rame kao Ramajane, europskih endema, *noćobdijine kajde*, suznog monologa potiranja: ramskih bećaraca, ramske gange, dvostihovnih usmenoknjiževnih zapamćenja..., boje teksta unutrašnjega raspoloženja, umjetnička disanja koja naginju pjesmi i u proznome tekstu, prepoznatljivost su stvaralaštva, osvjetljenoga iznutra *Zrneima ramskoga sunca* (5) Pjesništvo nije znanstvena disciplina, ne dokazuje se dokazima - pokusima, dokazi pjesništva su u budućnosti, čuvari *dokaza* su čitatelji, a književna kritika recepcija i korektor spoznaje o percepciji autora, uvida u ukupno djelo - ostavštinu. *Pjesma je istina* (Aristotel). Mjera trenutačne slobode, pjesma ne smije biti...

Kod Rajka Glibe, istraživača, se ne zna gdje prestaje povjesnik u proznosti, a gdje počinje književnik s imenom, gdje je *mejn*ik jednoga od drugoga... Prvi nam donosi povjesno neoborivi podatak iz Beogradskoga vojnoga arhiva, da *Mijat Tomić nije ubijen u Doljanima gdje nisu dopustili da mu se u tome kadiluku sudi, zbog ramskih gorštaka, i veličine u narodu Mijata Tomića, prebačen je u Sarajevo, i nitko mu za grob ne zna...* Stećak u Doljanima s ispisom: *Hrvatski nacionalni junak Mijat Tomić...bez kostiju je ispod stećka.*(6) Jatak bega Kopčića, zaslužnik zašto isti nije skraćen za glavu ne pojavljivanjem u Trvaniku na dočeku novoga vezira, a izostao je samo on, od turskih velikaša, štitonoša od odmazde istoga, čovjek za prljave poslove Kopčića, hercegovački *Marko Kraljević...* U knjizi

Dubravka Horvatića lik Mijata Tomića predočen je kao zabavno štivo na tragu narodne predaje...Vrijeme je to kada se cijeno junaštvo, a nacionalno nije identificirano. Rajko Glibo je nakon Aralice najzorniji u iznjedranju ramskoga povijesno-kulturnoga blještavila spoznajnosti povijesno-književnoga blaga pa i ukaz njegov o Divi Grabovčevoj prenesen Tompsonu, za nezaboravnu hrvatsku suvremenu pop-skladbu *Diva Grabovčeva* Prvi ustvrđuje da je nanositelj zla Divi Grabovčevoj krvi bega Kopčića, neosporno poturčenoga Hrvata...Toliko je očuđenosti u životnome i stvaralačkome hodoljublju Rajka Glibe od otkidanja od Prozora, ka sjemeništu u Zadar, poratnome Zadru pedesetih, nadopuna četvorici Vladića, uzora kraja, neiscrpnome životnome hodu po mukama, ka postignuću sebe, o grku zalogaju, *gdje svoga nema i gdje brata nije* (7), potaknut od salezijanca Stanislava Belaja, u grad Zadar, dezorganizirani grad Zadar, sa strahom od razine kojoj ne pripada, razine uniznosti, glasnogovornika, zagovornika hermetičke poezije, industriskih političkih pjesnika, bezrepih kompetentosti, kulturnoga života po receptu, po zadanome obrascu; *Drug Tito na čelu kolone*, (*Nazorova linija manjeg otpora*), životnih postignuća linijom partije, kojoj je stalno bio na zubu, i zbog obilježnosti (U)Rame, i među sjemeništarce ubačenih udbaša. Kasnije ista sudbina kroz daljnu nadogradnju usud njegov ide za njim, posebno od profesora koje bi obradila udba, a isti postali poligon za nadobudnu nadobrazbu njihovih kadrovika partizanstva na drugu, na uštrb Rame najhrvatskijega hrvatskoga kraja, indijske točke obilježnosti na čelu, obilježenošću Ramom, Ramom kao Ramajanom... Jao onom tko izgubi misao tla pod nogama, smisao svoj s rodnim krajem... koliko je sličnosti s onim ramskim potokom s početka teksta i književnim izvorom i tokom Rajka Glibe, oba izviru u Rami, i teku Ramu...U pratnji petrovca Mate Križanca, u čast prve mise u obnovljenoj župnoj crkvi, Svetoga Ivana Krstitelja, dolazi australski nadbiskup,

uvodni svećenik pred više od deset tisuća župljana, fra Milenko Džatlo, pomalo neuobičajeno počinje misu stihovima Rajka Glibe: *Uz dolove Uzdol zove...*

Riječ za čudo

Ljudovanje otvorenošću djeteta, s one strane ruba, stvarnoga, to da se da živome čovjeku...?! Život pjesnika Rajka Glibe, zapis je o gordom uzdignuću čovjeka pitke ljudske riječi. Pjesme su njegove vječnosti... lirski plamsaji raskošne stvaralačke maštovitosti, zanimljiv tematski svijet.

U tonalitetu neponovljivosti sviranja života, povlači pjesnik mrežu od riječi, između obala dana i noći, misaono duboke riječi pjesmi, verifikatorski rafinirane, svijetle, obasjavajući iznutra pjesmu kao zasebna svjetla, probrani smaragdi riječi: *usahlo nebo; silnice ljepote; svjetlo okupanog cvijeća; ulice duše; oči silnica zla; žuđeni ugodaj; mejnici djetinstva; doziv listopadski boja; bol noću obojena; ljekovite šetnje; isprošena pozornost; izvraćeni obzor; obale nedovršene pjesme; nadolazak sjaja; naviljak osjećaja; mostovi stihova; prazni pretinci smijeha; žmirkave samoće; dvorane svjetla; sretni nesretnici; nečujno čuđenje; ulančeni krugovi; identifikacijsko gledanje; između jučer i danas; pismenjaka; sraz sa tišinom; umirena sjećanja; krov raspomamljeni; prebiranje uvala; marginalizirani proroci; zrnca sunca; kuća riječi; iskušenje koda; anonimne muke; svjetlom napet; lirskokazi... do u nebo propeti, naramci stihovlja, leksičkoga blaga...*

Dozivke, Zastajkuše, Svjetlucavke, Slučajke..., naslovi zbirki za odabir uz rame naslovu Mire Petrovića (*Zemlja za cvijeće*), naslovi za ozbiljnost zasebnoga analitičkog pristupa, sa smislom za suptilnu analizu pjesničkih reportaža,

novostvorenih riječi, slika i misli, u jedinstvu poetskoga izraza, izvedbene urednosti prvoga metajezičnoga razreda.

Književno jasan i prepoznatljiv je biljeg, Glibin književni uzlaz, refleksne egzistencijalističnosti stvaralaštva, višeznačajni književni rad, suptilne misaone aktivnosti, književne kulture u svome jezičnom izrazu, koje traži imaginativno bogatog i sezinzibilno suptilnog čitatelja. Inkorporiranje pripadnosti, *kroatocentričnosti*, u Ramu uramljenoga, dvojnosti življenja, esencijalna ocjena omeđenosti, za pjesnika ne stoji, pjesnik pripada svima koji ga čitaju: *Nema te moći koja može ubiti dobrog pjesnika. (Rajko Glibo, misao Krešimira Šege, izrečena 7.1.2009.)*

Stilizirani epitetoni, poetični sklopovi riječi Glibina pjesničkoga rukopisa, zvijezde zvjezdanim pjesničkim kozmosom. Koliko leta iznad grobnih mjesta života, doživotne robije, dan za danom dok proždire, zvijer-postelja. Korak za korakom, umjesto klonuća, književno za Šimićevo nagradu djelo, probuđenog iz gluhog i dalekog onkraja, pjesnika, s imenom pjesnika na usnama (Fabijana Lovrića), prva riječ, riječ upita o recenziji stihovezne zbirke, vezene nitima bolesničke postelje. Lirske minijature poezije zreloga izraza, evokacije surove neminovnosti, prolaznosti za u nečuj ubita oka, u početak točke, lajtmotiv domišljanja s dubokim smislom pjesničkog sazvučja pred zlokobnim tutnjem životnoga neba nad njim

Dode smrt i sjede (P. Gudelj), ustade i ode, Bog drugi imade naum. Rajko Glibo nije ostavio trag u hrvatskoj književnosti, Rajko Glibo je ostavio i ostavlja književni put. Svjedočanstvo tomu je i zbirka što se čuti, razvijanje pjesama između stanki od antibiotika, kisika, inzulina...životne zadatosti, tvorbe

dozidavane, zbirke, *stihovani romani života* (Žaklina K.), životni pjesnopolis umjetničko pomijeranje ka gore, laštenje riječi do blještavog sjaja pjesme.

U početku bi riječ. Rajko, svratište riječi za upjesmititi se, liječnicima za prstom na čelu načiniti križ, prekrižiti se... pjesme odagnaše bolest.

Čitajući natuknicu prije autoriziranoga teksta za Hrvatsku enciklopediju Bosne i Hercegovine, s crticom na kraju: *Mala želja*:

Ova će knjiga svjetlo dana ugledati posmrtno. Ostaje želja da zrnca sunca iz nje pajdaši po peru u svom vremenu pročesljaju, zbase sa njih prašinu i osunčaju ih. Svaki sud o pjesmi začinjen je raspoloženjem prosuditelja i čitatelja sa kojim prilaze pjesmi. Zato svakom od njih dobro raspoloženje želim, ja koji odlazim i pjesme koje ostaju.

Glibina ljudska i književna putanja

Glibo, Rajko, pripovjedač, pjesnik, dramski pisac, pisac udžbenika i esejist (Donja Vast kraj Prozora, 24. listopada 1940. - Zadar, 21.9.2012.). Osnovnu školu završio je u Uzdolu i Prozoru, Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju pohađao je u Zadru (1956.-1959.), Višu pedagošku školu završio je u Mostaru (1968.), diplomirao na Filozofskom fakultetu u Sarajevu (1972.), Magistrirao iz povijesti i teorije književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1986.), gdje je doktorirao temom *Strukturne osobitosti narodne književnosti i književno stvaralaštvo Ive Andrića* (1990.), redovni profesor na Pedagoškom fakultetu Sveučilišta u Mostaru, istraživač na polju filologije Kao znanstvenik objavio je knjigu *Lutkarstvo i scenska kultura*, to je prvi udžbenik za taj kolegij na fakultetima u BiH i Republici Hrvatskoj, zatim knjigu *Medijska kultura* (priručnik) i studiju *Domoljublje i odpadništvo Ive Andrića*. Sudjelovao je s priopćenjima na pet kongresa SUFKJ i

sedam međunarodnih znanstvenih skupova. Objavio je pet knjiga pripovijedaka, šest knjiga poezije i pet drama. Član je *Hrvatskoga filozofskog društva*, *Društva hrvatskih književnika HKD Napredak* i matičar je *Matice hrvatske u Zagrebu*. Pjesme, pripovijetke, monodrame i radio-drame objavljuje u periodici i časopisima širom Hrvatske i BiH. Dobitnik je deset književnih nagrada za priču, tri za poeziju i jednu za monodramu i 2008. Šimićeva nagrad za zbirku *Očitovanja* i ukupno književno djelo.

DJELA (beletristika): *Ramkinje*, Sarajevo 1988; *Promicanje (pjesme)*, Sarajevo 1989; *Biogradski lirskokazi (pjesme)*, Zagreb 1995; *Suputnice i supatnice,(pjesme)*, Zagreb 1995; *Ramske legende,Zagreb 1997; Učiteljsko iverje (novele)*, Zagreb 1997; *Slutnje s Rakitja (pjesme)*, Zagreb 1997; *Doživke(pjesme)*, Vinkovci 2000; *Sneni proplamsaji (pjesme)*, Zagreb 2003; *Prozorke (pripovjetke)*, *Prozor-Rama 2004; Zrnca ramskog Sunca (duhovna monografija)*, *Prozor-Rama 2004;Hrvatska književnost BiH u XX. Stoljeća, urednik-autor uvoda, napomena, predgovora, pogovora*, Sarajevo 2006.

Pjesnik i književni teoretičar, Rajko Glibo načini svoj književni stećak.

Zaključak

Svojim znanstvenim i književnim opusom hrvatski književnik iz Rame Dr. sc. Rajko Glibo potvrđuje da je izrastao i razvijao se na zasadama usmenonarodne književnosti svoga zavičaja, koji je stoljećima slovio kao Eldorado kratkih usmenoknjiževnih oblika, ali i svih drugih oblika te književnosti...

Od mladosti do kraja života dosljedno je ispoštovao zavjet hrvatskog književnog nobelovca Ive Andrića: « **Urami se u Rami, i Bog, i Bosna, bit će na tvojoj strani.**»

WISDOM OF RAMA IN LITERATURE RAJKA GLIBE

Conclusion

The scientific and literary work of Croatian writer from Rama dr. Rajko Glibo confirms that his growth and development were based on a spoken folk literature of his homeland which for centuries stood as a kind of Eldorado of short-length spoken literary forms, as well as all other forms of afore-mentioned literature.

From his youth to the end of his life, Rajko Glibo was consistently fulfilling a vow taken by Croatian writer and the Nobel prize winner Ivo Andrić who said: Be one with Rama, and God and Bosnia will be on your side.“

Ključne riječi: biti, bogat, bećarac, čari, čitatelj, čuđenje, duša, ganga, Glibo, imaginativan, mudrost,, narod, odnarođivanje, pjesnik, pjesnički, povijest, povjesni, Rajko, riječ, Rama, ramski, stvaralaštvo, zvijezda, zvjezdani.

Key words: be, wealthy, Slavonian folk song (bećarac), magic, reader, astonishment, soul, traditional Croatian folk song (ganga), Glibo, imaginative, wisdom, nation, loss of national identity, poet, poetic, history, historical, Rajko, word, Rama, from Rama, opus, star

Literatura

1. Dubravko Horvatić – proslav u knjizi: Rajko Glibo: „Biogradski lirskokazi, K.Krešimir, Zagreb, 1998., str.7.
- 2.Zavjet Ive Andrića kao motto u knjizi: Rajko Glibo: „Ramske legende“, K.Krešimir, Zagreb, 1997., str. 5.
3. Rajko Glibo: „Ramske legende, K.Krešimir, Zagreb, 1997., str. 29-108.
4. Rajko Glibo: „Zrnca ramskog sunca, Matica hrvatska, Prozor-Rama, 2005., str.106.
5. Ibid. (sintagme pobrane iz više tekstova).
6. Rajko Glibo: „Mihovil Tomić i begovi Kopčičić“ u „Folklor Bosne i Hercegovine, Sveska 1., Sarajevo, 1991., str. 127-145.
7. Aleksa Šantić „Ostajte ovdje“, lirska pjesma iz srednjoškolskih čitanki iz vremena odrastanja Nikole Šimića – Tonina.

PR
DIOGEN pro kultura
<http://www.diogenpro.com>